

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра теорії та історії соціології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Соціологія девіантної поведінки

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 «Соціологія»
освітній рівень бакалавр
освітня програма «Соціологія»
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2018/2019
Семестр	6
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладачі: Червінська Т.Г., Корж К.М.

Пролонговано: на 2019/2020 н.р. _____ (_____) « ____ » 2019 р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) « ____ » 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2019

Розробниця: Червінська Т.Г. к.соц.н., доцент, доцент кафедри теорії та історії соціології

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри теорії та історії соціології

Судаков В.І.

Протокол № 1 від 30 08 2019 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету соціології

Протокол від « 30 » 08 2019 року № 1
Голова науково-методичної комісії _____ Петренко-Лисак А.О.

1. Мета дисципліни – формування системи знань з теорії і методичних підходів до вивчення девіантної поведінки в рамках соціології.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Знати основні етапи розвитку соціології, ключові напрямки сучасної соціологічної теорії.
2. Вміти працювати з науковою літературою та періоджерелами
3. Володіти понятійним апаратом сучасної соціологічної теорії

3. Анотація навчальної дисципліни: Предметом вивчення навчальної дисципліни є соціологічні школи, напрямки, концепції, в яких досліджується девіантна поведінка. Дисципліна спрямована на формування у студентства знань про девіантну поведінку та соціальний контроль та їх дослідження з використанням методології та методів соціології.

4. Завдання (навчальні цілі): Розкрити місце і роль соціології девіантної поведінки в структурі соціологічного знання, специфіку її предмету, понятійно-категоріального апарату та методів. Сформувані знання про багатоманіття теорій, концепцій, напрямків соціології девіантної поведінки та охарактеризувати соціологічні підходи вивчення девіантної поведінки. Проаналізувати різновиди девіацій та особливості їх прояву в сучасному українському суспільстві. Ознайомити студентство зі специфікою проведення соціологічних досліджень девіантної поведінки.

Це спрямовано на формування компетентностей:

- здатність використовувати понятійний апарат та методологічний інструментарій соціології для дослідження комунікаційних процесів (фк22)

5. Результати навчання за дисципліною:

Код	Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)	Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
1.1	Знати історію виникнення, основні етапи розвитку та сучасний стан соціології девіантної поведінки	лекції, практичні заняття, самостійна робота	Тест, практичні завдання	10
1.2	Знати теоретичні концепції вивчення девіантної поведінки та ключові поняття дисципліни	лекції, практичні заняття, самостійна робота	Тест, практичні завдання	10
1.3	Знати соціологічні методи вивчення девіантної поведінки	лекції, практичні заняття, самостійна робота	Тест, практичні завдання	10
1.4	Знати стан і тенденції розвитку різних форм девіантної поведінки в сучасному суспільстві	лекції, практичні заняття, самостійна робота	Практичні завдання, розгорнуте есе	20
2.1	Працювати з бібліографією та джерелами з соціології девіантної поведінки і проводити порівняльний аналіз на основі методів соціологічного дослідження	лекції, практичні заняття, самостійна робота	Практичні завдання, тест	10
2.2	Вміти застосовувати набуті знання при дослідженні проблем сучасного соціального розвитку, робити науково обгрунтовані висновки й узагальнення	практичні заняття, самостійна робота	Контрольна робота, практичні завдання (кейси)	10
2.3	Здійснювати аналіз соціальних девіацій в українському соціумі за допомогою методології та методів соціології	лекції, практичні заняття, самостійна робота	Контрольна робота, практичні завдання (кейси)	15
2.4	Представляти результати дослідницької та аналітичної роботи перед аудиторією	практичні заняття	Аналітичне підсумкове завдання, презентація	15

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4
Програмні результати навчання								
Використовувати соціологічний інструментарій та методологічний арсенал соціології для аналізу комунікаційних процесів у сучасному суспільстві (прп28)	+	+	+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. активна робота на практичних заняттях: РН1.1, РН1.2, РН1.3., РН1.4., РН2.1, РН2.2, РН2.3., РН2.4. – **25/16 балів**
2. виконання тестових завдань: РН1.1, РН1.2, РН1.3., РН2.1 – **10/6 балів**
3. контрольна робота: РН1.1, РН1.2, РН1.3., РН2.1, РН2.3.– **10/6 балів**
4. аналітичне підсумкове завдання з тем 6-9: РН 1.2, РН1.4., РН 2.1, РН 2.2, РН2.3, РН2.4. – **15 балів/8 балів**

- підсумкове оцінювання: письмовий іспит РН1.1, РН1.2, РН1.3, РН1.4., РН2.2, РН2.3. (білет містить тестові завдання у вигляді закритих питань одиничного та множинного вибору) – 40 балів (правильний варіант відповіді оцінюється у 0,5 балу). Мінімальний бал успішного складання (отримання загальної позитивної оцінки) іспиту – 24 бали.

- умови допуску до підсумкового іспиту: студент не допускається до іспиту, якщо за семестр він набрав менш ніж 36 балів. Такий студент допускається до іспиту за умови успішного написання тесту-допуску за матеріалами семестру.

7.2 Організація оцінювання:

1. Робота на практичних заняттях протягом семестру з тем 1 – 9, РН1.1, РН1.2, РН2.1, РН2.2.
2. Тестові завдання з теми 1-2, РН1.1, РН1.2, РН1.3., РН2.1
3. Контрольна робота з теми 3-5, РН1.1, РН1.2, РН1.3., РН2.1, РН2.3
4. Аналітичне підсумкове завдання з теми 6-9, РН 1.2, РН1.4., РН 2.1, РН 2.2, РН2.3, РН2.4

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та практичних занять

№	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекцій	практичні заняття	самостійна робота
1. Теоретико-методологічні засади соціології девіантної поведінки				
1	Предмет, понятійно-категоріальний апарат та методи соціології девіантної поведінки	4	6	8
2	Історія розвитку соціології девіантної поведінки	2	2	6
3	Соціальні норми як предмет соціологічного аналізу: генеза, структура, функції.	2	2	6
4	Теорії девіантної поведінки та соціального контролю	4	6	8
5	Методи соціологічного дослідження девіантної поведінки	4	4	6
2. Соціологічний аналіз форм та видів девіантної поведінки				
6	Девіантність та делінквентність	4	4	8
7	Маргінальність та девіація	2	2	6
8	Гендерована девіація	2	4	6
9	Нові форми девіантної поведінки в сучасному суспільстві	2	4	6
Всього		26	34	60

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 26 год.

Практичні заняття – 34 год.

Самостійна робота - 60 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

1. Актуальные проблемы социологии девиантного поведения и социального контроля // под ред. Я.И.Гилинского. – М., ИС РАН, 1992. – 182с.
2. Гилинский Я. Девиантология: социология преступности, наркотизма, проституции, самоубийств и других "отклонений". – СПб.: Юридический центр Пресс, 2004. – 324 с.
3. Гилинский Я. И., Афанасьев В. С. Социология девиантного (отклоняющегося) поведения. - СПб, 1993. – 168 с.
4. Дюркгайм Е. Самогубство: Соціологічне дослідження / Пер. з фр. Л.Кононович. — К.: Основи, 1998. - С.290-346.
5. Ківенко Н.В. Девіантна поведінка: сучасна парадигма: монографія/ Н.В.Ківенко, І.І.Лановенко, П.В.Мельник, П.В.Мельник. - Ірпінь: Академія ДПС України, 2002. - 134 с.
6. Комлев Ю.Ю., Сафиуллин Н.Х. Социология девиантного поведения: Учебное пособие / Под общ. ред. Ю.Ю.Комлева. – 2-е изд., перераб. и доп. – Казань: КЮИ МВД России, 2006. –222с.
7. Мертон Р. Социальная теория и социальная структура. К.: Абрис, 1996. – Гл. Социальная структура и аномия).
8. Рущенко І. Соціологія злочинності. Монографія. – Харків: Видавництво національного університету внутрішніх справ, 2001. – 370 с.
9. Соціологія девіантної поведінки. Навчальний посібник/ уклад.І. С. Веред та Ю. В. Кушнір. – Донецьк: КІЦ, 2013. – 192 с.
10. Штомпка П. Социология. Анализ современного общества: Пер.с польск. – М., 2005. (Гл.10 Культура как социологическое понятие; Гл. 11 Ценностно-нормативная система. Гл. 17 Социализация и социальный контроль)

Додаткова:

1. Афанасьев В. Эволюция концепции аномии в современной социологии девиантного поведения // Рубеж (Альманах социальных исследований). – Сыктывкар: ИПО ГУ, 1991. – № 2. – С. 69-81.
2. Бауман З. Глобализация. Последствия для человека и общества / Пер. с англ. — М.: Издательство «Весь Мир», 2004 - С.160-181.
3. Бауман З. Мыслить социологически. (Глава 8. Природа и культура) // Электронный ресурс. Режим доступа: <http://window.edu.ru/resource/440/42440/files/index.html>
4. Беккер Г. Девиантность как следствие "наклеивания ярлыков"// Контексты современности - II: Хрестоматия. 2-е изд., перераб. и доп. - Казань: Изд-во Казан, ун-та, 2001. – С.8-33.
5. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. - М., 1995.- с.24-33.
6. Бергер П. Приглашение в социологию. (Глава. Человек в обществе) Электронный ресурс. Режим доступа: <http://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/02/berger-1.pdf>
7. Бурсычак Т. Гендерный консерватизм и гомофобия как стратегии морального спасения в современной Украине// Квир-сексуальность: политики и практики / сост. и общ. ред. И. Соломатина, Т. Щурко. — Минск : Галіяфы, 2014. – С.103-107.
8. Волков Ю., Добренев В., Нечипуренко В., Попов А.Социология. (Глава 5. Девиация и социальный контроль) Электронный ресурс. Режим доступа: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/volkov/05.php
9. Гилинский Я. Кризис наказания. Электронный ресурс. Режим доступа: <http://old.prison.org/projects/crimjust/040209.shtml>
10. Дюркгайм Э. Нормы и патология // Рубеж (Альманах социальных исследований). - 1992. - № 2. С. 82-88.
11. Зайцева О. Шведська модель боротьби з проституцією: протидія, а не комфортизація. Електронне джерело. Режим доступу: <https://genderdetail.org.ua/season-topic/seksualnist/shvedska-model-borotbi-z-prostitutitsieyu-protidiya-a-ne-komfortizatsiya-134359.html>
12. Зимбардо Ф. Стэнфордский тюремный эксперимент: что это было, как это началось и что из этого вышло. – Развитие личности. - №3.- 2016. – С. 212-228.
13. Лемерт Э. Первичное и вторичное отклонения // Контексты современности - II: Хрестоматия. 2-е изд., перераб. и доп. - Казань: Изд-во Казан, ун-та, 2001.
14. Гилинский, Я. Глобализация и девиантность / Я. Гилинский, В. Гольберт, Я. Костоковский; науч. ред.: Я. Гилинский; РАН, Социологический ин-т. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2006. – 391 с.
15. Гилинский Я. Конструирование девиантности: проблематизация проблемы – Электронный ресурс. Режим доступа: https://zakon.ru/blog/2012/03/12/konstruirovaniye_deviantnosti_problematizaciya_problemy
16. Гофман И. Стигма: заметки об управлении испорченной идентичностью. [Электронный ресурс]. Режим доступа: https://www.hse.ru/data/2011/11/15/1272895702/Goffman_stigma.pdf
17. Жінки і чоловіки в Україні. Статистичний збірник / Державна служба статистики України. – К., 2015. – (Розділи: «Демографічні показники», «Охорона здоров'я», «Правопорушення»). Електронний ресурс. Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_gc_zb.htm
18. Кауфман М. Конструювання маскулінності та триада чоловічого насильства. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://genderdetail.org.ua/season-topic/genderne-nasilstvo/triada-cholovichogo-nasilstva-134030.html>
19. Климова С. Г. Подростковая преступность в зеркале социологической экспертизы // Социол. исслед. – 2006. – № 9. – С. 110-113.
20. Кон І. Гегемонна маскулінність як чинник чоловічого (не)здоров'я // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2008. – № 4. – С. 5-16.
21. Малиновский Б. Научная теория культуры. (Главы 4-6, 8-11) // - РГГУ; Ин-т высших гуманитарных исследований; Центр типологии и семиотики фольклора, 2005.
22. Мейлахс П. Дискурс преси та прес дискурса: конструирование проблемы наркотиков в петербургских СМИ //Социальные проблемы: конструкционистское прочтение. – Казань: Изд-во Казанск. ун-та, 2007. – С.229-255

23. Салагаев А., Шашкин А. Насилие в молодежных группировках как способ конструирования маскулинности // Журнал социологии и социальной антропологии. – 2002. - Т. V. - №1. – С. 151-160.
24. Сатерленд Э. Являются ли преступления людей в белых воротничках преступлениями? // Вольфганг М. Социология преступности. Современные буржуазные теории – Сборник статей. - Москва: Прогресс, 1966.
25. Сердюк О. Динаміка соціокультурного поля наркотизму: 10 років спостережень // Укр. соціум. – 2007. – №1. – С. 34-40.
26. Сучасне розуміння маскуліності: ставлення чоловіків до гендерних стереотипів і насильства щодо жінок. К., 2018. – с. 18-24.
27. Рачок Д. Секс-робота і всі-всі-всі: принципи та втілення легалізації і декриміналізації. Електронне джерело. Режим доступу: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/seksualnist/sex-robota-i-vsi-vsi-vsi-printsipi-ta-vtillennya-legalizatsii-i-dekriminalizatsii-134370.html>
28. Тонких Н. Зв'язування по-українськи: аналіз випадків сексуального насильства щодо українок. Електронне джерело. Режим доступу: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/genderne-nasilstvo/z-valtuvannya-po-ukrainski-134051.html>
29. Українське суспільство 1992-2013. Стан та динаміка змін. Соціологічний моніторинг / За ред. д.ек.н. В.Ворони, д.соц.н. М.Шульги. – К.: Інститут соціології НАН України, 2013. – С.445-555.
30. Фром Е. Втеча від свободи (Розд.5, 7). – Клуб сімейного дозвілля, 2019.- 288.
31. Фуко М. Наглядати й карати. Народження в'язниці/Пер.з франц. – Київ: Комубук, 2020. – С.183-334.
32. Ханипов, Р. А. Делинквентность: современные подростковые сообщества и насильственные практики // Социологические исследования.– 2007. – №12. – С. 95- 103.
33. Червінська Т.Г. Гомофобія як чинник соціальної напруженості // Проблеми розвитку соціологічної теорії: матеріали XIII Всеукр. наук.-практ. конф. «Проблеми розвитку соціологічної теорії. Структурні зміни і соціальна напруженість», 25-26 трав. 2017 р., (м. Київ). Наукове видання/ Київ. нац. ун-т ім.Т. Шевченка [та ін.; під заг.ред. Горбачика А.П., Судакова В.І.] – К.: Логос, 2017. – С.169-171
34. Червінська Т.Г. Насильство як елемент чоловічої гендерної ролі // Проблеми розвитку соціологічної теорії: Модернізація суспільства та соціальні технології. Матеріали XV міжнар. наук.-практичної конференції. - К.: Логос, 2018. - С.194-195.
35. Червінська Т.Г. Соціологія: Навчальний посібник:2-ге вид.перероб.і.доп. – К., Міленіум, 2017 – с.243-273.
36. Шипунова Т.В. Введение в синтетическую теорию преступности и девиантности. – СПбГУ, 2003. – 180с.
37. Ясавеев И.Г. Конструирование социальных проблем средствами массовой коммуникации. Казань, 2004. – С.52-56.
38. Social Deviance: Readings in Theory and Research / Ed. by H. N. Pontell. 3rd ed. Prentice Hall, Upper Saddle River. New Jersey. 1999.